

Posudek na habilitační práci
Dynamika, efektivita a flexibilita trhů práce v zemích Visegrádské skupiny

Ing. Daniela Němec, Ph.D. v oboru *Ekonomie*

prof. RNDr. Ing. MICHAL ČERNÝ, Ph.D.
KATEDRA EKONOMETRIE
FAKULTA INFORMATIKY A STATISTIKY
VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
NÁM. W. CHURCHILLA 4, 13067 PRAHA 3

Celkové hodnocení. Habilitační práce představuje ucelenou a kvalitně zpracovanou empirickou studii trhu práce v zemích tzv. Visegrádské čtyřky v letech 2000–2019. Analýza užívá pokročilých ekonometrických postupů a přináší nové, dosud nepublikované závěry. Zejména DSGE model z kapitoly 7, do nějž je začleněn mechanismus mzdového vyjednávání, představuje náročnou a pokročilou problematiku. Jsem přesvědčen, že text splňuje veškeré zákonné nároky na habilitační práci.

Doporučení. Dovoluji si doporučit Vědecké radě Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity, aby s přihlédnutím k výsledkům obsaženým v habilitační práci souhlasila se jmenováním kandidáta docentem v oboru *Ekonomie*.

Shrnutí. Práce je prezentována uceleným stylem. Kapitoly 1 a 2 sumarizují základní fakta o vývoji trhu práce ve studovaných zemích ve zkoumaném období, uvádějí popisné statistiky (včetně nezbytných technických detailů, jako např. způsobu měření mezery produktu a mezery nezaměstnanosti — to je sám o sobě netriviální problém). Kapitoly se věnují jak makroekonomickému pohledu na zemi jako celek, tak i regionální struktuře a regionálním odlišnostem. Kvalitně je zpracován přehled literatury.

V části 1.4 se formulují studované hypotézy o efektivitě a flexibilitě trhu práce, včetně precizace, jak termínům pro účely tohoto textu přesně rozumět (v literatuře totiž není definice jednotná). Flexibilitou se zde rozumí míra reakce mezery nezaměstnanosti na mezeru produktu ve smyslu Okunova zákona; hlavním nástrojem je pak ekonometrický odhad Okunova koeficientu. Druhý způsob měření flexibility spočívá v odhadu elasticity nezaměstnanosti vzhledem k nabídce pracovních míst. Tento koncept úzce souvisí s efektivitou párovacího mechanismu, který měří, s jakou pravděpodobností bude nově nabízené pracovní místo obsazeno za jednotku času. A konečně se efektivita pracovního trhu měří v rámci speciálního DSGE modelu se mzdovým vyjednáváním.

Oceňuji přehlednost, s níž autor formuluje konkrétní hypotézy a na str. 141 (a násl.) na ně podává odpovědi. Konstatuji, že odpovědi jsou řádně a důsledně podloženy empirickou studií.

Kapitola 4 podává popis proměnných a zdrojů dat. Stěžejní empirické studii jsou věnovány kapitoly 5–7. Analýza začíná Okunovým zákonem; oceňuji, že autor studuje více možných specifikací (to totiž dodává závěrům robustnost). Jde jednak o základní model, následuje rozšíření o 0-1 indikátory znaménka mezery nezaměstnanosti a mezery produktu, studuje se také ARDL specifikace (která umožňuje separovat krátkodobý a dlouhodobý okunovský efekt). Analýza je doplněna testy stability parametrů. Oceňuji rovněž přehlednou prezentaci regionálních odhadů ve formě kartogramů (str. 67 a násl.)

Analogicky, rovněž na vysoké úrovni, jsou prezentovány odhady Beveridgeovy křivky.

Kapitola 6 se věnuje vysvětlení efektivity párovacího mechanismu. Autor opět pracuje s více specifikacemi; začíná se panelovým modelem s fixními efekty, pokračuje se modelem stochastických mezí (což je pozoruhodný model především kvůli předpokladům o mechanismu tvorby náhodných složek) a následně jeho zobecněním o fixní efekty. I zde jsou výsledky prezentovány přehledně, oceňuji opět kartogramy a obrázky 6.2, 6.4 a následující.

Vyvrcholením textu je kapitola 7, kde se prezentuje DSGE model s párovacím mechanismem na trhu práce (jedná se de facto o formalizaci nashovského mechanismu mzdového vyjednávání). Jde o komplikovaný a pokročilý model; proto bych zde ocenil pozvolnější a detailnější popis jednotlivých myšlenkových kroků, které vedou k formulaci rovnic a odvození vztahů mezi nimi. Svět DSGE modelů je totiž dosti odlišný od empirické práce z kapitol 5–6, a tak přechod ke kapitole 7 představuje do jisté míry logický skok. Bylo by například vhodné detailněji vysvětlit specifikaci (7.1) — proč zde nestačí člen $C_j^{1-\sigma}$, ale je třeba posunutí o 1 a normalizace faktorem $\frac{1}{1-\sigma}$ (na str. 118 se uvádí, že C_t značí agregované spotřební výdaje v čase t , později jde o CES-index)? Ve vztahu (7.11) je třeba dokázat platnost druhé rovnosti, a tak podobně. Nejde o problém meritorní: tvrdím jen, že by bylo užitečné v této silně netriviální a vysoce matematizované kapitole vést výklad ve větším detailu. Stěžejní je zde kapitola 7.1.4, která popisuje mzdový mechanismus.

Empirická zjištění, plynoucí z DSGE modelu, představují nejpokročilejší část analýzy. Je dobré, že výsledky jsou komentovány velmi detailně. Autor zde totiž prezentuje (z mého pohledu) nejzajímavější a nehlubší poznatky o „skrytých“ vlastnostech trhů práce, např. ve formě odhadu míry persistence šoků rozličného typu (model umožňuje kvantifikovat např. odezvu na šok na straně nabídky práce či na šok v účinnosti párovacího mechanismu).

Dílčí poznámky.

- Str. 7, obr. 1.6, Polsko a Maďarsko. Je obrázek sezónně očištěné řady správný? Zdá se, jako by se např. v případě Slovenska užívalo jiného způsobu očištění.
- Některé části z kapitoly 3 je vhodné buď říci přesně, formálně a s patřičnou mírou detailu, anebo se do výkladu nepouštět vůbec a pouze uvádět odkazy na literaturu. Týká se to např. části 3.1 či části 3.3. V části 3.3 je to obzvláště markantní: např. není řečeno, co je funkce f ; proč závisí na endogenních proměnných zrovna v časech $t-1, t, t+1$; co znamená „řešení racionálních očekávání“; proč je nezbytná log-linearizace (proč ne jen linearizace?) a tak podobně. Jedná se o vysoce matematizovaný postup, který se verbálně popisuje jen obtížně.
- Str. 74: zde se říká, že se neužívá indikátor znaménka mezery nezaměstnanosti, protože v modelu Beveridgeovy křivky se nevyskytuje. Nicméně proč by ve specifikaci (5.17) nemohl být například ještě člen $\alpha_3 D_{\hat{u}_t} + \beta_3 D_{\hat{u}_t} \log v_t$?
- Konečně je třeba konstatovat, že práce trpí množstvím gramatických chyb (jen v dvoustránkovém úvodu jsem jich našel deset). Zde mohl být autor pečlivější; chyby totiž ruší při studiu textu. Nicméně zdůrazňuji, že jde pouze o formální, nikoliv meritorní problém.

Otázka. Autor představil ucelenou a hlubokou empirickou studii trhu práce. Nabízí se otázka, *proč nejsou hlavní výsledky publikovány časopisecky*. V empirické ekonomii je totiž standardem publikovat výsledky časopisecky (nikoliv monografickým způsobem — a formát této habilitační práce je spíše monografický). Standardem je WoS-kategorie *Economics*, ale empirická analýza pracovního trhu přesahuje také do souvisejících společenskovedních kategorií. Dle *Web of Science* je převážná většina IF-publikací autora na odlišná témata; to je překvapivé. Co je příčinou?

Závěr. Habilitační práce Daniela Němce *Dynamika, efektivita a flexibilita trhů práce v zemích Visegrádské skupiny* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Ekonomie.

V Praze dne 19. 4. 2020

Michal Černý

